

Sammlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 94 1973

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Göteborg: Lennart Breitholtz

Lund: Staffan Björck, Carl Fehrman

Stockholm: Örjan Lindberger, Inge Jonsson

Umeå: Magnus von Platen

Uppsala: Gunnar Brandell, Thure Stenström

Redaktör: Docent Ulf Wittrock, Litteraturvetenskapliga institutionen, Villavägen 7,
752 36 Uppsala

syften inom litterär kommunikation. Galperins exemplifiering av olika grepp och formler är utomordentligt fyllig och träffande – hans bok är helt enkelt förträfflig som uppslagsbok och är dessutom lätthanterlig. Man kan ha en annan åsikt än han beträffande avsiktligheten och medvetenheten hos författarna som förser honom med hans material. Han skriver i sin inledning att »deliberate choice must be distinguished from a habitual idiosyncrasy in the use of language units; every individual has his own manner of using them. Manner is not individual style inasmuch as the word style presupposes a deliberate choice» (s. 11). För upprätthållande av distinktionen föreslår han uttrycket *individual style* för språkliga yttringar som är ett resultat av författarens fria val, och uttrycket *individual manner* för inbyggda, naturliga språkegenskaper och egenheter. Sådana psykologiserande och helt omätbara kriterier på språket förefaller mindre välvalda men berör lyckligtvis inte bokens solida kärna av konkret språklig iakttagelse och analys.

Definitioner på stil och stilistik finns det många av. Galperin menar att stil kan identifieras genom ett noggrant studium av språkets primära och sekundära, obligatoriska och valfria, väsentliga och efemära egenskaper, och det är i sin analys av dessa fundamentala egenskaper hos språket som hans arbete är givande. Man kan förvisso inte avgöra vad som är primärt och sekundärt, obligatoriskt och valfritt osv. utan en grammatik och en norm, och Galperin tar upp problemet och delar upp det engelska skriftspråket i fem kategorier som han sedan ingående analyserar. Kategorierna är 1) skönlitterär stil (poesi, skönlitterär prosa, dramatik), 2) publicistisk stil (tal, essäer, tidnings- och tidskriftsartiklar), 3) tidningsstil (rubriker, nyhetsnotiser och kommunikéer, annonser) 4) sakprosa (humanistisk och naturvetenskaplig/teknisk), 5) kanslistil (handels-, diplomat-, jurist- och militärspråk).

Jämsides med studiet av de fem språkstilarnas respektive funktioner och mål, strukturer och egenskaper, behandlar Galperin de konkreta stilistiska greppens egenskaper, funktioner och strukturer. Ett stilistiskt grepp (*stylistic device*) består av en medveten och avsiktlig (!) användning av språket, varvid dess aktuella strukturella och semantiska egenskaper förallmänligas och blivit generativa och modellskapande. Exempel på detta utgörs av så skilda fenomen som onomatopoeia och alliteration inom den fonetiska sfären, metafor, metonymi, ironi, zeugma och oxymoron, eufemismer och hyperboler, osv, inom den lexikaliska sfären och inversioner, kiasm, antites, poly- och asyndes osv. inom syntaxen.

Sammanfattningsvis skriver Galperin att ytterligare detaljerade undersökningar av de fem

språkstilarnas egenskaper, variabler och konstanter m. m. skulle kunna leda till objektiva kvantifierade, databehandlade upplysningar. Med sin bok har författaren emellertid försett stilforskare – och inte bara dem som arbetar inom det engelska språkområdet – med en stimulerande och noggrann s. a. s. »handgjord» genomgång av stilistikens termer och kategorier, vartill den maskinella genomgången med tiden blir ett nyttigt komplement men aldrig en ersättning.

Karin Petterick

Alan C. Purves & Richard Beach: *Literature and the reader: Research in response to literature, reading interests, and the teaching of literature*. National council of teachers of English. Urbana, Ill. 1972.

När Lilian Nowaks Bokläsaren publicerades för ett par år sedan, fick vi en förträfflig översikt över den nordiska forskningen rörande läsarnas förhållande till litteraturen. Med *Literature and the reader* har vi fått en motsvarande översikt över den internationella forskningen – dock med en rätt kraftigt slagsida åt det anglosaxiska hållet, nödgas man tillägga.

I tre huvudavdelningar presenteras forskning om den litterära upplevelsen, om läsvanor och läsitressen samt om litteraturundervisning. Varje avdelning avslutas med en fyllig om än inte fullständig bibliografi: författarna har gjort ett urval, och de har styrt det mot litteraturundervisningen och dess intressen. Det gäller även de analyserande och kommenterande avsnitten. Däremot har man inte begränsat sig till empiriska eller experimentella studier, vilket dock inte innebär att t. ex. rent litteraturkritiska studier har tagits med.

Boken avslutas med en avdelning som summerar ett 30-tal »significant studies». Det är undersökningar som författarna fann att de återvände till gång på gång, därför att de behandlade viktiga frågor, kom med metodiska nyvinningar eller nådde fram till särskilt konstruktiva resultat.

Gunnar Hansson

John Chr. Jørgensen: *Litterær metodelære. Metoder i dansk litteraturforskning efter 1870*. Borgens. Holstebro 1971.

John Chr. Jørgensen: *Litterær vurderingsteori og vurderingsanalyse. En introduktion*. Borgens Bilgebøger 107. Holstebro 1971.

John Chr. Jørgensen är en högproduktiv yngre dansk forskare som bland andra skrifter också presterat två om litteraturvetenskapliga metodfrå-